

HALACHIC AND HASHKAFIC ISSUES IN CONTEMPORARY SOCIETY

187 - TORAH MIN HASHAMAYIM OU ISRAEL CENTER - FALL 2020

A] THE PRINCIPLE OF TORAH MIN HASHAMAYIM

1. כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא שנאמר (ישעיהו ס"בא) *וְעַמְדָּךְ כָּלָם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ אֲרָץ נָצַר מִטַּעַי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהַתְפַּאֵר*. ואלו שאין להם חלק לעולם הבא האומר אין תחיית המתים מן התורה, ואין תורה מן השמים, ואפיקורס

משנה מסכת סנהדרין פרק י משנה א

The Mishna rules that all Jews have a place in the World to Come other than a small group of heretics. These include someone who claims that Torah is not from Heaven.

2. והאומר אין תורה מן השמים וכו'. תנו רבנן: (במדבר טו"לא) *כִּי דַבַּר־ה' בָּאָה וְאֶת־מִצְוֹתוֹ הִפְרָה הַכֹּהֵן תִּפְכֹּת [הַנֶּפֶשׁ הַהִיא עֲוֹנָה בָהּ]* - זה האומר אין תורה מן השמים. ואפילו אמר: כל התורה כולה מן השמים, חוץ מפסוק זה שלא אמרו הקדוש ברוך הוא אלא משה מפי עצמו - *זֶהוּ כִּי דַבַּר־ה' בָּאָה*. ואפילו אמר: כל התורה כולה מן השמים, חוץ מדקדוק זה, מקל וחומר זה, מגזרה שוה זו - זה הוא *כִּי דַבַּר־ה' בָּאָה*

סנהדרין צט.

The Gemara explains that this is learnt from the verse which talks of someone who scorns the word of God. This includes someone who claims that all of the Torah is from Heaven other than one verse that Moshe made up by himself. This also applied to the Received Tradition of the Oral Law.

3.

והיסוד השמיני - הוא תורה מן השמים. והוא, להאמין שכל התורה הזאת המצויה בדינינו היום הנה - היא התורה הנתונה למשה, ושהיא כלה מפי הגבורה, רצוני לומר: שהגיעה אליו כלה מאת ה', בהנעה אשר תקרא על דרך ההשאלה 'דבור', ולא ידע איכות זאת ההנעה אלא הוא, עליו השלום, אשר הגיעה אליו. ושהוא במדרגת סופר, שקוראים לו והוא כותב כלה, דברי ימיה⁴⁴ וספוריה ומצוותיה, וכך נקרא⁴⁵: 'מחוקק'. ואין הקדל בין "ובני חם כוש ומצרים ופוט וכנען"⁴⁶, "ושם אשתו מהניטבאל בת מטריד"⁴⁷, או "אנכי ה'⁴⁸" ו"שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד"⁴⁹, הכל מפי הגבורה, והכל תורת ה' תמימה, טהורה, קדושה, אמת. ולא היה מנישה אצלם⁵⁰ כופר ומתעתע יותר מכל כופר, אלא מפני מחשבתו כי בתורה לב וקלפה, וכי אלו דברי הימים והספורים אין תועלת בהם, וכי הם מאת משה. והוא ענין "אין תורה מן השמים", אמרו⁵¹, שהוא המאמין כי כל התורה כלה מפי הגבורה, חוץ מפסוק אחד, שלא אמרו הקב"ה, אלא משה מפי עצמו, וזה הוא: "דבר ה' בזה"⁵², יתעלה ה' ממאמר הכופרים. אלא כל מלה⁵³ ממנה יש בה חכמות ופלאים למי שהבינו⁵⁴ ה', ולא תשג תכלית חכמתה, "ארצה מארץ מדה ורחבה מני ים"⁵⁵. ואין לאדם אלא להלך בעקבות דוד משיח אלהי יעקב, אשר התפלל⁵⁶: "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך". וכמו כן פרושה המקבל - הוא גם כן מפי הגבורה, וזה אשר נעשהו היום מתאר הסכה והלילב והשופר והציצית והתפלים וזולתם - הוא בעינו התאר אשר אמר ה' למשה ואמר לנו, והוא מוסר שליחות, נאמן במסירתו. והמאמר המורה על זה היסוד השמיני, הוא אמרו⁵⁷: "בזאת תדעונו פי ה' שלחני וכו' כי לא מלבי".

רמב"ם - הקדמה לפ' חלק, משנה סנהדרין

The Eighth Ikar - Torah Min Hashamayim - comprises a number of key points:-

- *The entire Torah 'which we have in our hands today' was communicated to Moshe who acted as a 'scribe', faithfully recording that Torah.*

- The precise mode of communication from God is beyond our understanding - we call it 'speech' but it was not really.
- Every verse in the Torah is equal in Divine origin, whether halachic or narrative in nature. This is opposed to what others (specifically King Menashe) suggested - that there are central and peripheral aspects to the text and that the narrative is less 'authoritative'.
- Someone who says that any part of the Torah is not Divine, but rather that Moshe added it, is a heretic.
- So too, the 'Received Explanation'¹ of the Torah is of Divine origin.

4. שלשה הן הכופרים בתורה: האומר שאין התורה מעם ה' אפילו פסוק אחד אפילו תיבה אחת אם אמר משה אמרו מפי עצמו הרי זה כופר בתורה

רמב"ם הלכות תשובה פרק ג הלכה ח

The Rambam codifies in halacha that it is not only heresy to deny that a verse was made up by Moshe, but even a WORD was made up by Moshe.

5. ואף שבלשון הגמ' איתא רק 'חוץ מפסוק זה', פשוט וברור שאפילו תיבה אחת. ולא דוקא והוא הדין שגם אות אחת! אף שגם הרמב"ם לא הזכיר זה דהא טעם אחד הוא שמשה היה רק סופר הכותב מה שאמר לו הקדוש ברוך הוא לכתוב דשום נביא שעולם לא יוכל לשנות שום דבר ד'אלה המצות' - שאין הנביא רשאי לחדש דבר. ואף על מצפ"ך לומר הי באמצע תיבה והי בסוף תיבה הקשה הגמ' שאין רשאי לחדש דבר. והתירוץ שכחוס וחזרו ויסדום הוא בפלפולא ואף עזרא לר' יוסי בסנהדרין דף כ"א דנשתנה על ידו הכתב, הוא רק לענין זה שמשה רמזה בתורה אבל לא לענין לתקן שום דבר.

עכ"פ כל הס"ת כולה נכתבה ע"י משה מפי הגבורה כל אות ואות ממש. ומי שאומר שאיכא אפילו רק אות אחת שכתב משה בעצמו הוא כופר בתורה ובכלל כי דבר ה' בזה. וכ"ש מי שיאמר שאיכא איזה דבר שאף משה לא כתבו אלא אחרים או שבאו אחרים והחסיירו זה מן התורה, שהם כופרים בתורה ובכלל כי דבר ה' בזה

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ג סימן קיד

Rav Moshe Feinstein² explains that it is heretical to claim that even a LETTER of the Torah was not given by God. He is also clear that this also includes any later nevua to a prophet. No prophet has the ability to change the Torah itself.

B] THE UNIQUE PROPHECY OF MOSHE RABBEINU

- This position is based firmly on the 13 Ikarim of the Rambam, in particular Ikar 7, that the prophecy of Moshe was FUNDAMENTALLY different to that of every other Navi. In fact, the word nevua means something completely different in each case. Moshe was 'on-line' to God 24/7 and had a clarity of perception (*aspaklaria meira*) which no earlier or later prophet had. As such, according to the Rambam a Navi other than Moshe is not permitted to make ANY halachic ruling based on his or her prophecy, but only based on learning and analysis.

6. שיתנבא בשם ה' ויקרא ויזהיר על עבודתו ויאמר שה' הוסיף על המצוות מצוה או גרע מהם מצוה מכל המצוות שכלל אותם ספר התורה. ואין הבדל בין שיוסיף ויגרע במקראות או שיוסיף ויגרע בפירוש המקובל, או שישנה בקבלה איזה שינוי שיהיה ... ויחס דבר זה לנבואה ויאמר שה' אמר לי [ש]זה גם זה יומת בחנק לפי שהוא נביא שקר, ויחס לה' מה שלא אמר לו. וגם בזה אין לחוש לאות או מופת. לפי שהנביא שהפליא את כל באי העולם במופתיו ונתן ה' בלבינו אמתותיו והאמונה בו כמו שהבטיח לו ה' בכך באמרו (שמות יט:טו) וְגַם-בְּךָ יִאֱמִינוּ לְעֹלָם, כבר הודיענו על פי ה' שלא תבוא מאת ה' שום תורה זולת זו! והוא אמרו לא בשמים היא לאמר מי יעלה לנו השמימה וכו' ולא מעבר לים היא וכו' כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך ולפיכך אמרו ע"ה אין נביא רשאי לחדש דבר מעתה

הקדמת הרמב"ם למשנה

The Rambam understands that if a Navi ever decides any matter of Torah based on 'regular' nevua³, they are a false prophet and must be killed!

7. אמר רבי יהושע מקובל אני מרבן יוחנן בן זכאי ששמע מרבו ורבו מרבו הלכה למשה מסיני שאין אליהו בא לטמא ולטהר לרחק ולקרב רבי שמעון אומר להשוות המחלוקת וחכמים אומרים לא לרחק ולא לקרב אלא לעשות שלום בעולם שנאמר (מלאכי ג') הנני שולח לכם את אליה הנביא וגומר והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם

משנה מסכת עדויות פרק ח משנה ז

1. It is clear from the Rambam in many places (such as his Introduction to the Mishna and Hilchot Mamrim) that it is NOT the case that the ENTIRE Oral Law came from Sinai. The Rambam divides the Oral Law into multiple categories, some of which were given to Moshe and others which developed later. For more on this see www.rabbimanning.com/index.php/audio-shiurim/structure-of-halacha/

2. We will see the teshuva in more detail below.

3. See Derashot HaRan 11 as to why regular prophecy is too unreliable to fix Torah.

8. והודיעם שאותו האיש לא יוסיף ולא יגרע בתורה. אלא יסלק את מעשה העוול כלבד, ואין צוה מחלוקת ולא הכחשה.

רמב"ם על משנה מסכת עדויות פרק ח משנה ז

Eliyahu HaNavi will come at the end of days, before Mashiach. But, according to the Rambam, he will not come to add or subtract anything in Torah, but to resolve conflict.

9. א"ל: האלהים!! אי אמר לי יהושע בן נון משמיה, לא ציינתא ליה!

חולין קכד.

10. ורב יוסף אמר רב כהנא אמר רב: אם יבא אליהו ויאמר אין חולצין במנעל - שומעין לו, אין חולצין בסנדל - אין שומעין לו!

יבמות קב.

There are a number of sources in Chazal which indicate that we would NOT listen to Eliyahu in matters of halacha.

11. שנאמר הנני שולח לכם את אליה הנביא וגו' והשיב וגו' - והשיב לז אצות על צנים וגו'. כלומר על החקים והמשפטים ישוה לז אצות עם לז צנים. שלא תהיה עוד מחלוקת ציניהם. ונראה לי דמכא רגילין לומר דתיק"ו שאמרו בגמרא היא נוטריקון תשבי יתן קושיות ואבעיות, חע"פ שמשמעותה ג"ל 'תבא קאי'

תוספות יום טוב מסכת עדויות פרק ח משנה ז

But, surely we have a tradition that Eliyahu will resolve halachic issues! Teiku - the expression used by the Gemara to indicate that the matter cannot be resolved - is often taken as an acronym for קושיות ואבעיות - 'the Tishbi will come to answer all questions and difficulties'.

- In fact, Tishbi is understood as a reference to Eliyahu as a Rabbi, not as a prophet. The Rambam understands that he will be able to resolve doubts in halacha only through his rabbinic analysis, and NOT using his prophecy.
- Questions of fact - such ownership of lost property - CAN be resolved by Eliyahu using prophecy.

12. יהא מונח עד שיבא אליהו

בבא מציעא ג.

Chazal are careful to word this with a reference to Eliyahu - as a prophet - and NOT as the Tishbi!⁴

C] IBN EZRA AND THE 'SECRET OF THE 12'

- We saw⁵ in the previous shiur that the Ibn Ezra clearly takes the view that the last 12 pesukim in the Torah were written by Yehoshua, essentially following the position of R. Yehuda in the Gemara⁶.
- We also saw that Rambam, Ramban and most opinions in the Rishonim and Acharonim follow the other view - of R. Shimon and R. Meir - that ALL of the Torah was written by Moshe.
- The Ibn Ezra however goes further and hints the these 12 pesukim carry a deeper secret.

13. בעבר הירדן במדבר בערבה. ואם תצין סוד השנים עשר, גם ויקרא משה [את-השיירה הזאת ציוס ההוא] (דברים לא:כג), וְהִקְנַעְנִי אֶזְרָא צִהְרֵן (בראשית יב:), [אֲשֶׁר יֵאמֵר הַיּוֹם] צִהְרֵן ה' יְרָאָה (שם כב:יד), הִנֵּה עֲרָשׁוֹ עָרָשׁ צִרְזָל וְהִלָּה לְוָא צִרְצַת צִינֵי עַמּוֹן] (דברים ג:יא), תכיר האמת.

אבן עזרא דברים אב

(In)famously, the Ibn Ezra teases us with his 'Secret of the 12', suggesting that verses could have been added to the Chumash by later Nevi'im. This position was rejected by most Rishonim, and almost all Acharonim. The Rambam would certainly have considered it to be heretical (see below), and this is also the position of many authorities today.

4. This halacha is ruled in a number of places in Shulchan Aruch - eg CM 262:4 - and there a situations in which one must hold something in a safe place until Eliyahu comes! The poskim discuss how to achieve this in practice.

5. The issue of post-Mosaic authorship of any part of Chumash has been discussed in many places of the last 30 years. One of the first rounds in the recent debate was a 1993 article by Marc Shapiro in the Torah U'Madda Journal Vol 4 p187 - *The Last Word in Jewish Theology? Maimonides 13 Principles*. Prof Shapiro subsequently expanded this into a book - *The Limit Of Orthodox Theology*, (Littman 2004). The book caused significant controversy! More recently, Rav Amnon Bazak covered this in more depth in his book *Ad HaYom HaZeh*, published in 2020 by Maggid in English translation as a *To This Very Day*. As such, although these issues are certainly controversial, the discussion on them is now widespread and it is important to understand the parameters of the debate. Unsubstantiable claims are often made by less reliable authors (we will see Spinoza below) as to the acceptable boundaries on this issues within classic Jewish thought. It is, in my view at least, important to understand the actual sources in depth in order to be able to respond to those making spurious claims. There is indeed a line beyond which a position is *apikorsus* and Chazal instruct us in Avot (2:14) '*da mshetashiv l'apikorus!*'. To draw that line too conversatively with the aim of protecting people from serious error is understandable, and may have been appropriate in previous generations. But it is no longer tenable given the information widely available to all - on line and in print. It can also be counterproductive - leading to accusations of dishonesty and lack of full disclosure, which sow unwarranted seeds of doubt in other areas too.

6. We saw that there are a number of sources in Chazal that state this positions, although R. Shimon and R. Meir argue strongly with it.
To download more source sheets and audio shiurim visit www.rabbimanning.com

14. (ו) וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בְּאֶרֶץ עַד מְקוֹם שְׂכָם עַד אֵלּוֹן מוֹרָה וְהִכְנִיעַנִי אִזְּ בְּאֶרֶץ

בראשית י"ב:

15. הכנעני אז בארץ - יתכן שארץ כנען תפשה כנען מיד אחר. ואם איננו כן יש לו סוד. והמשכיל ידום

אבן עזרא בראשית י"ב:

The Ibn Ezra hints that he is open to the possibility of narrative verses being added to the Torah later through prophecy.

- We saw in the previous shiur that the Ibn Ezra⁷ is vehemently opposed to the idea that later pesukim could have been added to the Torah other than through prophecy.
- The Ibn Ezra is very elliptical in his description of the the 'secret'. Can we be sure what he actually means?

16. והוא רמז סודו ובהתחלת פרשת אלא דברים. ופירושו הוא כי איך אמר זכאן מלת 'אז' שמשמעה אז היה זה אצל עתה אינו זה, הלא משה כתב את התורה ובימיו היתה הארץ ציד הכנעני! ... ולפי זה נראה שלא כתב משה זאת המלה כאן, רק יבועש או אחד משאר הנביאים כתבוה ... ואחר שיש לנו להאמין בדברי קבלה ודברי נבואה מה לי שכתבו משה או שכתבו נביא אחר הואיל ודברי כולם חמת והם בנבואה

צפנת פענח פ' על אבן-עזרא שם

One of the classic commentators on Ibn Ezra is the Tzafnat Pa'aneach⁸. He clearly understands that the Ibn Ezra accepts the addition of pesukim in the Torah later than Moshe, as long as they are through prophecy. Since prophecy comes from God, why would we doubt its truth?

17. וא"כ הוא לא יתכן שאמר זה מרע"ה. כי צימין] עדיין היתה ציד כנען. אלא שנאמר יבועש או עזרא כתב כן. וזהו הסוד - כלומר שלא כתבו מרע"ה

ר' משה אלמושינו, פ' על אבן-עזרא שם

This is also the understanding of R. Moshe Almosino⁹.

18. זהו אמרו 'ואם איננו כן יש לו סוד'. כי כוונתו שזה לא כתבו משה אך נכתב אחר שנכבשה, וכן דעתו זכרבה פסוקים. ואנחנו לא ניאחות צזה הדעת שכל התורה כתבה משה מפי ה' בלא חילוק ושנוי.

תוספות השלם שם (גליס עמ' 14)

Ashkenazi commentators also understood this to be the position of the Ibn Ezra. This is confirmed here in a commentary of the Ba'alei HaTosafot, who quote the Ibn Ezra in this vein, but disagree with his position. They do NOT however accuse him of heresy.

- How would the Ibn Ezra and commentaries explain the clear position of the Chazal that anyone who suggests that word of Torah did not come from God is a heretic? There are a number of possibilities:
 - (i) They could argue that this refers to an addition without prophecy. Prophecy (whether of Moshe or later) authenticates the addition.
 - (ii) The Tzafnat Pa'aneach writes that the Ibn Ezra understood this to refer to additions to mitzvot and not to narrative. This is of course precisely the point that that the Rambam clearly labeled as the essence of the heresy - alleging that the Torah has different strata of authority.
- The position of the Ibn Ezra was famously misrepresented by Spinoza in his Theologico-Political, Treatise 2:8. Spinoza argued that the Ibn Ezra does not accept Mosaic authorship for any of the Torah.¹⁰

7. In his comments on Bereishit 36:31 and his attack on the Karaite commentator Yitzchaki (usually identified as Yitzchak ben Yashush of Toledo (982-1057).

8. R. Yosef b. Eliezer HaSefaradi, 14 Century Spain. The author is commonly identified as R. Yosef Bonfils (Tov Elem) of the same period. This seems to be a mistake. See M. Wilansky, *Mechkarim VeSifrut* (Jerusalem, 1978) 344-48.

9. 16th Century Turkey. See Chapter 7 of Prof Marc Shapiro's *The Limits of Orthodox Theology*, Littman (2004). Shapiro cites a long list of classic mefarshim who understand the Ibn Ezra in this way and he has updated that list in many subsequent posts on the The Seferim Blog. He now lists over 35 different commentators who all understand that Ibn Ezra's 'secret' was the existence of a number of post-Mosaic additions to the Torah through prophecy. It should be noted that many of these commentators disagree with the Ibn Ezra's opinion on this, but the point is that they interpret him in this way.

10. Of course, Spinoza became one of the starting points for the modern academic study of Higher Biblical Criticism. This shiur is not the forum for an in-depth analysis of this issue. Those interested in further reading on this, and its broader implications for orthodox responses to academic Biblical Criticism should see Rabbi Bazak's sefer *To This Very Day*, in particular Chapter 2, and also:

- *Fundamental Questions in the Study of Tanakh*, R. Amnon Bazak - <http://etzion.org.il/vbm/english/archive/tanakh/04a-tanakh.htm>
- *The Patchwork Bible* - a series of shiurim by R. Harvey Belovski - <https://www.rabbibelovski.com/the-patchwork-bible>
- *The Challenge of Biblical Criticism*, R. Menachem Leibtag:
- http://www.shivtei.com/index.php?option=com_content&view=article&id=346:criticism&catid=57:past-lectures&Itemid=120 and
- http://www.shivtei.com/index.php?option=com_content&view=article&id=348:criticism2&catid=57:past-lectures&Itemid=120
- *Orthodox Responses to Biblical Criticism*, Rabbi Shnayer (Sid) Leiman, on YU Torah
- *Why Jews Should Continue to Ignore the Bible Critics*, R. Francis Nataf - <https://www.youtube.com/watch?v=uXhnJsv41zg>
- *Is Modern Biblical Scholarship A Danger to Traditional Belief? (6 Parts)*

19. והנה הכל יודעים כי ראב"ע באמרו 'ואם תבין סוד השנים עשר', כוונתו על יב פסוקים אחרונים שבתורה הכוללים סיפור מיתתו של משה. שהדעת נותנת שלא כתבם הוא עצמו, וגם שפינוזה ידע זה. אבל עשה עצמו כבלתי יודע ... אבל שפינוזה, מלבד שטעה בחקירותיו, אין ספק שהיה גם כן מדבר בלב ולב. ובכמה מקומות הטעה את קוראיו בערמה ובמרמה. והמקום ירחם על הקוראים ספריו ויפקח עיניהם להכיר שקריו ...

פירוש שמואל דוד לוצאטו (שד"ל) לדברים א:א

Shadal accuses Spinoza of deliberately misrepresenting the Ibn Ezra in order to mislead his readers!

D] IS THE IBN EZRA A LONE VOICE - POSITIONS OF OTHER RISHONIM

- It is clear from the way in which the Ibn Ezra presents the 'secret of the 12' that the idea of post-Mosaic authorship of any word of the Torah was considered extremely controversial at the time.
- Indeed, the Rambam unequivocally regards it as heretical and in breach of the 8th Ikar. Someone who espouses such a view would, according to the Rambam cease to be a bona fide member of the Jewish people and lose their place in Olam HaBa.
- This is the position of most Rishonim and the Ibn Ezra's approach is clearly minority. But is it a *da'at yachid*?

D1] RAMBAN

20. וישמע הכנעני מלך ערד ישוב הנגב כי בא ישראל דרך האתרים וילחם בישראל וישב ממנו שבי וידר ישראל נדר לה' ויאמר אסרתו תתן את העם הזה בגדי והחרמתי את עריהם: וישמע ה' בקול ישראל ויתן את הכנעני ויחרם אתהם ואת עריהם ויקרא שם המקום חרמה:

במדבר כא:ג

The Jewish people were attacked in the desert by the King of Arad. They then took vows to destroy the cities of this marauding king, and ultimately fulfilled those vows.

21. ורבים אמרו, כי זאת הפרשה יבועט כתצה, ובראי: מלך ערד אחד (יבועט יציד). ... ולא אמרו כלום, כי אותו המקום יקרא בתחלה לפת, וזה - מלך ערד. והאמת - שני מקומות.

אבן עזרא שם

The Ibn Ezra quotes views that this verse was written later by Yehoshua and refers to the King of Arad that he fought, but Ibn Ezra rejects that pshat and argues that these are two different places.

22. והשלים עוד זכאן לספר, כי חרמיו ישראל גם את עריהם אחרי זואם זארן כנען אחרי מות יבועט, לקיים את נדרם אשר נדרו, ויקראו שם הערים חרמה.

רמב"ן שם

The Ramban suggests a number of different explanations for this episode. One indicates that it refers, presumably as a prophecy, to the destruction of those cities which the Jewish people achieved much later (in the book of Shoftim after the death of Yehoshua).

23. ... כי הרב כסתה כלמה פניו לכתוב שיהושע כתב זה. והניח הדבר בסתם שהכתוב השלימו, אבל לא זכר מי היה הכותב כיון שלא היה משה עליו השלום. והדעת הזו בכללו לקחהו הראב"ע מדברי הקראי שבפירושי התורה אשר להם נמנו וגמרו שלא כתב זה משה. והרמב"ן נטה אחרי הראב"ע. והתימה משלמות תורתו וקדושתו שיצא מפיו שיש בתורה דבר שלא כתב משה! והם אם כן בכללי דבר ה' בזה!

אברבנאל שם

The Abarbanel assumes (in horror!) that the Ramban is taking the position of the Ibn Ezra and accepting post-Mosaic authorship of some verses in the Torah!¹¹

<https://thinkjudaism.wordpress.com/2013/05/07/is-modern-biblical-scholarship-a-danger-to-traditional-belief-part-1> (Note that this comprises notes from a symposium on the topic, including Rav Leibtag and Prof. James Kugel. The notes taken by students and are not necessarily approved by the speakers.)

• 8 essays by Prof. Joshua Berman - www.torahmusings.com/2013/12/rethinking-orthodoxy-and-biblical-criticism-viii/

• Professor Berman has recently published a new book on the issues: *Ani Maamin: Biblical Criticism, Historical Truth, and the Thirteen Principles of Faith, Magid (2020)*.

Other recommended books on the issues include:

• *The Documentary Hypothesis*, Cassuto, Shalem Press (2006)

• *A Journey Through Torah*, Ben Zion Katz, Urim (2012)

• *Faith Without Fear (Unresolved Issues in Modern Orthodoxy)*, Chap 4 - Rabbi Michael Harris, Valentine Mitchel (2016)

• *Modern Scholarship in the Study of Torah, The 1991 Orthodox Forum*, ed. Carmy, Aaronson (1996), especially Chapters 2, 3, 6, 7 and 8.

It goes without saying that there are MANY books and websites which do not present these issues from an orthodox Jewish perspective. Care must be taken, even with writers and websites which claim to represent an authentic synergy between Torah and academic thought. Often they do not!

11. It is quite possible that the Ramban did not intend this at all, but was indicating that the verses were a prophecy of future events. But it is clear from the Abarbanel (i) that this was

D2] RASHBAM

- The Rashbam does not explicitly make any comments which could suggest that he follows the position of the Ibn Ezra on this issue.

24. וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֲדוּם לִפְנֵי מֶלֶךְ־מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל

בראשית לו:לא

The Torah refers to the kings who reigned in Se'ir before the first Jewish king. We saw in the previous shiur that the Ibn Ezra rails against those who claim that this verse was simply added in the time of Yehoshafat.

25. ואלה המלכים: פרש"ם שפרש' זו נכתבה בימי שופטים.

מושב זקנים - כתב יד של הרשב"ם הודפס ע"י י. לנגה

Although the standard edition of the Rashbam's commentary is clear that this 'Jewish king' is a reference to Moshe, a manuscript¹² was found (and published by Isaac Lange - see below) which attributes to the Rashbam a comment that this verse was inserted into the Torah in the time of the Shoftim.

- It is very difficult to know whether this is the actual comment of the Rashbam or was inserted later by a student.¹³

D3] R' YEHUDA HACHASID

- R. Yehuda HaChasid (Germany, 1150-1217) was a central figure in the Chassidei Ashkenaz - the Pietists of Medieval Germany - and author of the highly influential Sefer HaChasidim.
- In the year 1975, Rabbi Yitzchak Lange of Switzerland published *Perushei Hatorah L'R. Yehuda Hachasid* from a manuscript. The work consists of explanations attributed to R. Yehuda Hachasid and collected and written down in decades subsequent to his death. It is a heterogeneous work, uneven in style and content and was not known or authenticated by scholars of subsequent generations.
- The book quickly became highly controversial since it contains several explanations alleging post-Mosaic authorship.

26. וַנַּעֲבֹר מֵאֵת אַחֲיֵינוּ בְּנֵי־עֵשׂוֹ הַיִּשְׂבִּימִים בְּשַׁעֲרֵי מִדְבָּר־הָעֲרָבָה מֵאֵילַת וּמֵעֵצִין גְּבֵר וְנַפְּן וְנַעֲבֹר דְרָדָּךְ מִדְּבַר מוֹאָב

דברים ב:ח

Devarim narrates how the Jewish people travelled via Eilat and Etzion Gaver into the planes of Moav.

27.

(8) מאילת ומעציון גבר. וא"ת היאך באו לעציון גבר כמו שאומ' באלת מסעי¹⁶ ויסעו מעציון גבר, והלא של אדום היה כדאמ' בדברי הימים¹⁷ ואז הלך שלמה לעציון גבר על שפת הים בארץ אדום, ואומר אבי שעציון גבר לא היה של אדום כ"א מלך אד[ו]ם נשא מהטבאל בת מטרת¹⁸ והיא הכניסה לו את עציון גבר, (שמתוך) [שמתוכה] היו מביאין הוזהב מן מלכות¹⁹ שהוא נמצא כמו מרשיילא או פנדייא שעוברים דרך שם לעכו, כך לא היו יכולין לילך אחר הוזהב אם לא היו באין לעציון גבר מתחילה, וזהו בה מי זהב שהכניסה לו עיר שממנה תולכין במים עד הוזהב, וזהו לא נעשה עדיין בימי משה כי אם לפני מלך לבני ישרי²⁰, פי' קודם שמלך שאול אחריכך, אבל בימי שלמה כבר נעשה. לכן כתבו בימי כנסת גדולה בחומש שלא תתמה איך בא עציון גבר לאדום כמו שכתוב בדברי הימים²¹.

פרוש על התורה של ר' יהודה החסיד דברים ב:ח

The son of R. Yehuda HaChasid explains in the name of his father that Etzion Gaver fell into the hands of Edom only at a later date, and not at the time of the Chumash. These pesukim connect with those at the end of Vayishlach to explain how the different areas were transferred through royal marriages. Critically, he understands that the verses were inserted into the Chumash by the Anshei Keneset HaGedola¹⁴ so that we would be able to understand the context.

clearly his understanding of the position of the Ibn Ezra; (ii) that it was possible to attribute this view (whether or not correctly) to someone of the stature of the Ramban.

12. There is only one surviving manuscript page for Rashbam's commentary to the beginning of Genesis. There used to be another manuscript that contained his commentary to the rest of the Torah but was missing the commentary to Genesis chapters 1-17. Unfortunately, this manuscript was lost during World War II. The Rashbam's commentary was often controversial and the Ibn Ezra himself is sometimes highly critical of it. For a fascinating account as to whether the Rashbam's commentary was censored by ArtScroll to remove a 'difficult' passage see the following posts by Prof Marc Shapiro: <http://seforim.blogspot.com/2014/12/self-censorship-in-arukh-ha-shulhan.html>, <https://seforimblog.com/2015/01/artscrolls-response-and-my-comments/> <https://seforimblog.com/2015/06/more-about-rashbam-on-genesis-chapter-1/> and a response by R. Yisrael Herczeg at <http://www.hakirah.org/Vol26Herczeg.pdf> For a shiur on the issue by Prof Martin Lockshin see <https://youtu.be/gdRIMGjmyu4> and <http://www.hatanakh.com/en/download/file/fid/11320>. See also his critical edition of the Rashbam's commentary.
13. See "*But it seems to me But I Say*" *Later Additions to Rashbam's Torah Commentary*, Jonathan Jacobs, Bar Ilan University - available at https://www.researchgate.net/publication/292451607_But_it_seems_to_me_but_i_say_later_additions_to_Rashbam's_Torah_commentary
14. The Anshei Keneset HaGedol included nevi'im, which is essential for the thesis of the Ibn Ezra.

(20) וישם את אפרים לפני מנשה. פי' אבי לא על יעקב נאמר כי על משה, וישם משה את אפרים לפני מנשה בראש דגל בעבור שיעקב אמר ואחיו הקטן יגדל ממנו ויהושע כתבו [או] אנשי¹⁸ כנסת הגדולה, שא"ת משה כתבו היה לו לומר ואני שמתי את אפרים לפני מנשה כמו שיש אתריכן¹⁹ ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך ופי' אבי שמשה כתבו בשנת הארבעים בעבור שמשה ידע שיעקב אמר¹⁸ אפרים ומנשה כראובן ושמעון

פירוש על התורה של ר' יהודה החסיד בראשית מח:כ

When Ya'akov gives berachot to Efraim and Menashe, the Torah states that 'he placed Efraim before Menashe'. While most mefarshim understand that this refers to Yaakov placing the sons, R. Yehuda HaChasid is reported as explaining that it refers to Moshe giving precedence to Efraim over Menashe. He claims that it was written later by Yehoshua or, again, by the Anshei Keneset Hagedola.

29. אָז יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת עָלֵי בָּאָרְ עֲנֹ-לָהּ

במדבר כא:יז

30.

(17) או ישיר ישרי את השירה הזאת. פי' מ"א י, זהו הלל הגדול שלאחר שניצולו מסיחון ועוג ועברו נחל ארנון או געשה זה השיר ובחומש היה כתי' אלא שדוד המלך הסיר כל מזמורי יתמי¹¹ של משה שבחומש וחיברן בספר תהלים שלו. ותדע לך¹² גותן לחם לכל בשר על מן אמרו וסיחון

פירוש על התורה של ר' יהודה החסיד במדבר כא:יז

Perhaps the most striking example is the assertion that the Song At The Well in Bamidbar was originally included in the Chumash in the form of Hallel HaGadol - הַנְּזִיר לָהּ פִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֶסֶד־וּ. It was then removed from the Chumash by David HaMelech and represented as Tehillim 136!

• When Rabbi Lange sent the book for publication, the publisher was concerned at the inclusion of these passages and spoke to the Rav of Zurich, who referred the matter to Rabbi Moshe Feinstein for his opinion.

31. 1 - בדבר פירוש התורה המיוחס לר"י החסיד בע"ה. כ"ח אדר הראשון תשל"ו. מע"כ ידידי הרה"ג מוהר"ר דניאל לוי שליט"א

האב"ד קהילת עדת ישורון בציריך.

2 - והנה בסנהדרין דף צ"ט תניא כי דבר ה' בזה זה האומר אין תורה מן השמים ואפילו אמר כל התורה כולה מן השמים חוץ מפסוק זה שלא אמרו הקדוש ברוך הוא אלא משה מפי עצמו זהו כי דבר ה' בזה עכ"פ כל הס"ת כולה נכתבה ע"י משה מפי הגבורה כל אות ואות ממש, ומי שאומר שאיכא אפילו רק אות אחת שכתב משה בעצמו הוא כופר בתורה ובכלל כי דבר ה' בזה, וכ"ש מי שיאמר שאיכא איזה דבר שאף משה לא כתבו אלא אחרים או שבאו אחרים והחסירו זה מן התורה שהם כופרים בתורה ובכלל כי דבר ה' בזה.

3 - וממילא מה שכתוב לפ"מ שפי' אביו זיישם את אפרים לפני מנשה הוא על משה שאפרים היה בראש דגל ... הוא כפירה בתורה על פסוק זה שלא כתבו משה מפי הגבורה. ובכלל הם דברי שטות! וכי משה סידר הדגלים! הא הקדוש ברוך הוא סידרם ונמצא שהמזויף היה רשע ואפיקורס וגם שוטה.

וכן מש"כ דשירת ישראל על הבאר היה לא עלי באר שנכתב בתורה אלא הלל הגדול וזה היה כתוב בחומש אלא שדוד המלך הסיר שירה זו מן התורה וחיברו בתהלים הוא כפירה היותר גדולה בתורה, ודברי דופי בדוד המלך! והוא גרוע משום שהוא בלא טעם כלל רק כמו להכעיס. ...

4 - וכן מש"כ בדבר עציון גבר הרי הוא הכפירה שפרשת ואלה המלכים שבוישלח כתבו אחר כך שהוא כפירה בתורה ובנבואה. וכבר הביא באבן עזרא מאפיקורס אחד בשם יצחקי שאמר כי בימי יהושפט נכתבה זאת הפרשה ומסיק האבן עזרא חלילה חלילה שהוא כמו שדבר על ימי יהושפט וספרו ראוי להשרף. ונמצא שכבר הוא דין פסוק מאבן עזרא שצריך לשרוף ספר כזה, ואיך נדפיס עתה מחדש ספרים אחרים בכפירה זו, וספר זה עוד גרע כי הרי הכופרים הרשעים זייפו זה בתוך ספר שנקרא על שם ר' יהודה החסיד כדי להטעות את העולם בהסתה והדחה כוז שגם ריה"ח אמר זה לכן פשוט שאסור להדפיס ספר זה ועוד גרוע הוא מספרי מינים ששם המין המחבר כתוב עליו, שהרבה אפילו מפשרי העם לא יאמינו לזה. אבל כששם ר' יהודה החסיד כתוב יש לחוש שגם יותר יטעו ויעשו כופרים בתורה ע"ז. ולכן ברור שאסור באיסור היותר גדול דמחטיא את הרבים.

שר"ת אגרות משה יורה דעה חלק ג סימן קיד

Rav Moshe is very clear. The book is a forgery, it is totally heresy and it should be destroyed. It should certainly NOT be printed!

- Many contemporary commentators, following in R. Moshe's footsteps have questioned these alleged statements of R. Yehuda HaChasid. In particular, they do not appear to have much logical argument behind them, nor do they resolve any serious questions of pshat or structure. On that basis, and due to their departure from the mainstream position of the Rishonim on this issue, it has been argued that the the statements were intentionally inserted by a later student for a polemical purpose.
- Nevertheless, other similar statements from the school of R. Yehuda HaChasid have subsequently been found¹⁵ and most Orthodox academics today accept the authenticity of the commentary.¹⁶

32. אחרי כתבי השיגו הספר ציוני של ר' מנחם ציוני, ומצאתי מה שמר פ' אמר לכם שמביא זה בשם הר"ח. אבל זה אינו מתרץ כלום! שודאי הוא כפירה בתורה ... ולא ידוע לנו בברור מי הוא ר' מנחם ציוני. וכנראה שהעתיק מה שנמצא באיזה ספר על שם ריה"ח בלא עיון. ואני הייתי אומר שאסור למכור ולקנות גם ספר ציוני מאחר שנמצא דבר כפירה זו וטוב לכתוב זה לגדולי א"י. והנני ידידו מוקיר, משה פיינשטיין.

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ג סימן קיז

At the end of the teshuva, R. Moshe writes that it was pointed out to him that some one of the controversial remarks in the manuscript is also quoted in the name of R. Yehuda Hachasid by another commentator - R. Menachem Tzioni.¹⁷ R. Moshe responded that this changed nothing, since the statement was still heresy! He assumes that the author must have copied this from one of the forged manuscripts in the name of R. Yehuda HaChasid. As such, R. Moshe argues that the Sefer Tzioni should also be condemned as heresy and he casts doubt on the reliability of the author.

33. 1 - על דבר אשר תמה מה שראה בספר אג"מ שכתב שספר הציוני לא ראה מעולם וכיון שהביא מס"ח כת"י פ"י זר אשר לכן כתב לאסרו לעיין בכת"י הנ"ל. וכיון שגם בספר הציוני הביא דברים זרים מכת"י הנ"ל לכן יש לאסור גם הספר הציוני לעיין בו. וכת"ר תמה עליו היאך יעלה על פי צדיק לאסור ספר הקדוש הציוני שהי קדמון קדוש ה' ולפענ"ד יפה כיון מעכ"ת, וגם אני הקטן תמהתי כשראיתי דבר זה. כי ספר הציוני הוא היה מגדולי המקובלים אשר סמכו עליו הן בהלכה והן בקבלה מגדולי האחרונים ז"ל.

2 - אבל האמת כי לא אאמין אשר דברים אלו יצאו מפי הגרמ"פ. אלא נלפענ"ד שאיזה תלמיד טועה כתבו והכניסו בין מכתביו לאחר פטירתו וידי זרים שלטו בו, ותלה עצמו באילן גדול. גם כי לא אאמין שהגרמ"פ לא ראה ספר הציוני אשר מפורסם בעולם. וודאי שהגרמ"פ ז"ל ראה את ספר הציוני והמפרשים המביאים דבריו

3 - ובאמת כי לפ"ז גם הכת"י של ר"י החסיד אין לרחק ולגנוז אלא כמ"ש (שבת יג) ברם זכור אותו לאיש לטוב וחנניה בן חזקיה שמו שאלמלא הוא נגזו ספר יחזקאל שהיו דבריו סותרין דברי תורה. מה עשה? העלו לו ג' מאות גרבי שמן וישב בעלייה ודרשן עיין רש"י. והכ"נ יש לישב שבעה נקיים ושלש מאות גרבי שמן ולדרוש דברי רבינו יהודה החסיד ולא לגנוזן וב"ה עיינתי בדבריהם וראיתי שיש לפרשם לפי דרכו בקודש ע"פ ההלכה אלא שאין כאן מקומן.

שו"ת משנה הלכות חלק יב סימן ריד

R. Menashe Klein - the Ungvare Rav - expresses shock that R. Moshe did not give proper weight to the Sefer Tzioni. He argues (with obvious irony) that an errant talmid of R. Moshe must have forged these lines in the Igrot Moshe and introduced the comments in the name of R. Moshe!! In fact, Rav Klein does NOT recommend destroying the manuscript, but rather finding a way to reconcile it¹⁸ with classic Jewish thought.¹⁹

34. השאלה שאתה שואל היא אכן שאלה מסובכת וקשה מבחינה אמונית. ישנם סימנים רבים בתורה שלכאורה מעידים על כך שחלק מפסוקי התורה נכתבו לאחר משה רבינו. יש עוד פסוקים שלא את כולם ציינת בדבריך. העמדה המקובלת על ידי חכמי ישראל הייתה שפסוקים אלה נכתבו בנבואת משה רבינו ע"ה ברם, ישנם מעט מגדולי ישראל שטענו את אשר הבאת מדבריהם. ברור שהבסיס לכך הוא דברי חלק מאמוראי הגמרא ביחס לשמונת הפסוקים האחרונים בתורה, שלא משה רבינו כתבם. מה שצריך תלמיד חכם לעשות הוא להדגיש את עיקר העיקרים: **מה שהופך את התורה לתורה אינו מותנה בשאלה מי כתב אותה. מה שהופך את התורה לתורה היא העובדה שריבונו של עולם אמר אותה פה אל פה ומראה ולא בחידות, והתורה היא דברי אלוקים חיים.** על כן, גם אם יש חלקים זעירים ממנה שלא נכתבו על ידי משה רבינו, אין בדברים אלה לעצמם כפירה. הם הופכים לכפירה בשעה שלא מייחסים לדברי התורה את המוצא האלוקי המוחלט. על כן, בשעה שמאמינים במוצא העליון המוחלט של כל פסוקי התורה אין איסור להרחיב את מה שאמרו חכמינו על הפסוקים האחרונים בתורה לעוד מקומות בתורה, בשל העיקרון הבסיסי הקיים בדברים אלה - התורה היא מוצא "פיו" המוחלט של ריבונו של עולם.

תשובה של הרב יובל שרלו מאתר 'שאל את הרב' (5766) <http://shut.moreshet.co.il/shut2.asp?id=68707>

15. In particular by R. Shlomo ben Shmuel Hatsarfati (12/13th Century France) who writes that the name Azazel is a later interpolation, R. Avigdor Katz (13th Century Tosafist), and by R. Elazar of Worms. Prof Shapiro cites all of these at length in his posts on The Sefarim Blog. For one of the most recent posts see <https://seforimblog.com/2020/07/post-mosaic-additions-to-the-torah/>

16. Some still maintain that finding these views among the students of R. Yehuda HaChasid lend credence to the view that they were inserted by these errant students. While such a position is possible, now that many similar sources have been found in manuscript, it becomes increasingly likely that the students heard these from the teacher!

17. 14th Century Germany. He wrote a kabbalistic commentary on the Torah as well as piyutim.

18. See <https://www.aishdas.org/midrash/5765/Balak.htm> where R. Klein is quoted as suggesting that R. Yehuda Hachasid is not referring to the text of the Chumash that Moshe wrote, and from which these passages were moved to new locations, but to another work of Mosaic authorship that is now lost.

19. Rabbi Shneyer Leiman also records that R. Shlomo Zalman Auerbach was not in favor of banning the sefer. In the end, two editions were produced in 1975, one with the offending passages (for distribution in chutz l'Aretz) and one without them (for Eretz Yisrael!) The censored edition included a note in the table of changes which reads, "I consider it correct to inform you that, after consultation with giants of Torah, and in accordance with their opinions, I have eliminated a few passages that cannot possibly have come from the holy mouth of our teacher Yehuda Hehasid, of blessed memory. We must assume that they were interpolated by others."

Rav Yuval Sherlow²⁰ writes that it is not kefirah to argue that pesukim could have been added to the Torah after Moshe by nevi'im. The kefirah would be to deny the authority of nevuah and allege that these words did not come from God.²¹

E] AN ASHKENAZI~SEFARDI MACHLOKET?

- Although this controversial position is often associated with the Ibn Ezra, it is clear that he did not feel he could express it explicitly.
- We also see that the Rambam takes a very hard line on the limits of acceptable theology in this area - one which is backed up by the later Sefardi poskim, such as the Abarbanel.
- By contrast, some Ashkenazi commentators, such as R. Yehuda HaNasi, seem far more prepared to express these views openly.
- Some see this as a Sefardi~Ashkenazi machloket, with the Sefardi community under far more pressure from Islam which accused the Jews of *tachrif* - altering Tanach for their own purposes. The Ashkenazim, in a Christian milieu, did not take such a position.²²

35. One tanna had stated, simply and with no ado, that the last eight verses were of Divine origin but not of Mosaic authorship, and R. Yehudah he-Hasid added that there were several more verses that were not penned by Moses. Was such a position seen as being thoroughly mistaken? Most probably. Was it viewed as odd and non-conformist? Undoubtedly; though hardly more eccentric than R. Yehudah's view that King David, to flesh out his book of Psalms, lifted from the text of the "original" Pentateuch many anonymous "psalms" that Moses had penned! Were these strange and misguided views, however, perceived as being in any way heretical or even dangerous? At that time and place, certainly not. They contained no concession to the surrounding culture, opened no Pandora's Box of questions. Indeed, one can take the religious temperature of R. Yehudah he-Hasid's explanation by the matter of fact way European medieval commentators (rishonim) treated the passages in Menahot and Bava Batra where the tannaitic dictum of Joshua's authorship is brought. In their world, these words did not abut any slippery slope of a "documentary hypothesis" or of "Jewish forgery". No need, therefore, to reinterpret this passage or to forfend any untoward implications. What concerned R. Yehudah he-Hasid's contemporaries, the Tosafists, in this statement were its practical halakhic implications for the Sabbath Torah readings, not its theological or dogmatic ones, for to them, as to R. Yehudah, there were none.

R. Dr Haym Soloveitchik, Two Notes on the Commentary on the Torah of R. Yehudah he-Hasid," in Michael A. Shmidman, ed. Turim (New York, 2008), pp. 245-246.²³

F] A BROADER ROLE FOR PROPHECY?

- We saw above that the Rambam views the remit of non-Mosaic prophecy in a limited manner. It may NOT have any input into the halachic process. It certainly could NEVER be the source of changes to the Chumash itself and to suggest otherwise is heresy!
- However, other Rishonim - notably the Kuzari (3:39-41) - understand that later prophecy CAN have a direct input into the ongoing halachic process. They are not dealing with the issue of post-Mosaic authorship of Chumash, and there is no reason to assume that they would support the suggestion. But prophecy does now have a broader remit.

36. אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבֶּר ה' אֶל־כָּל־קְהֵלְכֶם בְּהָר מִתֵּן הָאֵשׁ הַעֲנַן וְהָעַרְפָּל קוֹל גְּדוֹל וְלֹא יִסָּף וַיִּכְתְּבֶם עַל־שְׁנֵי לְחֹת אֲבָנִים וַיִּתֵּן אֵלַי

דברים היט

37. (יט) ולא יסף - מתרגמין 'ולא פסק' כי קולו חזק וקיים לעולם. דבר אחר ולא יסף - 'לא הוסיף' לבראות צורתו פומצ

רש"י שם

This could be reflected in the Torah itself which states concerning the 'Voice' of Sinai - קוֹל גְּדוֹל וְלֹא יִסָּף. Chazal interpret this in two opposite ways - that the voice of Sinai ended at Sinai (ie with Moshe²⁴). The other view is that the Voice is ongoing.

20. In this post, especially in his response to questions at the end of the post, Rav Sherlow's makes a number of statements about this topic which are quite remarkable and certainly do not conform with the standard approach on these issues. He remains a highly respected Rosh Yeshiva in the Religious Zionist world.

21. R. Uri Sherki - a leading kiruv figure in the Religious Zionist world writes similarly - 'עיקר האמונה הוא להאמין שכל דברי התורה אמת ושהם מפי ה' - http://ravsherki.org/index.php?option=com_content&view=article&id=1220:12201220-1220&Itemid=100512

22. There are significant questions on this analysis, in particular the willingness of other Sefardi Rishonim to explicate the Ibn Ezra's position, and the majority position of Ashkenazi authorities which strongly opposed the Ibn Ezra on this.

23. R. Ephraim Kanarfogel also writes in *The Intellectual History and Rabbinic Culture of Medieval Ashkenaz* (Detroit, 2013), p. 32: "The availability of this kind of interpretational freedom and variety also allowed Hasidei Ashkenaz to be comfortable with Ibn Ezra's stipulation of verses that may have been added to the Torah after the revelation at Sinai." See Prof Mark Shaprio's post on the Seforim Blog - <https://seforimblog.com/2013/03/torah-mi-sinai-and-more/>

24. Moshe's connection to God in the Mishkan is a continuation of the Sinai experience (see Ramban).

G] CONCLUSIONS

38. In recent days there has been much discussion regarding the belief in Torah Min HaShamayim. We maintain that it is necessary not only to assert the centrality of this bedrock principle in broad terms, but also to affirm the specific belief that Moshe received the Torah from God during the sojourn in the wilderness, the critical moment being the dramatic revelation at Sinai. The Rambam and others have included this in their various Principles of Faith but its centrality is so evident that an appeal to these Principles of Faith is almost superfluous. The very coherence of traditional Jewish discourse concerning the authority of the Torah she-bikhtav and the Torah she-be'al peh rests upon this conviction.

When critical approaches to the Torah's authorship first arose, every Orthodox rabbinic figure recognized that they strike at the heart of the classical Jewish faith. Whatever weight one assigns to a small number of remarks by medieval figures regarding the later addition of a few scattered phrases, there is a chasm between them and the position that large swaths of the Torah were written later– all the more so when that position asserts that virtually the entire Torah was written by several authors who, in their ignorance, regularly provided erroneous information and generated genuine, irreconcilable contradictions. Beyond a shadow of a doubt, none of the abovementioned figures would have regarded such a position as falling within the framework of authentic Judaism.

While we recognize and respect the theological struggles that are a feature of many a modern person's inner religious life, the position in question is unequivocally contrary to the faith requirements of historic Judaism.

RCA Statement on Torah Min HaShamayim - July 31 2013²⁵

39. It may be that we should reject Ibn Ezra's view as a maverick position outside the consensus. Even if we do accept it as a legitimate possibility, the fact that we cannot give a concrete number of verses that can be attributed to a later author without sliding into heresy in no way invalidates the idea that a boundary exists. All concepts include gray areas but those questionable areas do not undermine the concepts. The fact that we are unsure whether or not abortion and euthanasia are murder does not mitigate the horror of murder. As Dr. Johnson remarked, the fact that there is a twilight does not minimize the distinction between day and night. We can exclude Ibn Ezra's view from the charge of heresy, remain unsure about how much more latitude to give for an expansion of Ibn Ezra, and still confidently assert that J, P, E and D are beyond the pale.

Flexibility With a Firm Foundation: On Maintaining Jewish Dogma²⁶ - R. Yitzchak Blau, *The Torah u-Madda Journal* Vol 12 (2004) p 184

- The vast majority of Rishonim understood that every word of Torah was written by Moshe, dictated by God.
- There is a minority view which understands that Torah Min HaShamayim can include later authorship of verses in the Chumash but only through prophecy²⁷.
- Almost all classical commentators in the Acharonim have rejected the minority view. Whether or not it is considered heresy²⁸ will depend to a significant degree on whether it is accepted that there is a 'psak' in hashkafa.²⁹
- Modern academic theories on Higher Biblical Criticism are very different to the very limited views proposed by some Rishonim on this issue. It is very unlikely that Higher Criticism could every be reconciled³⁰ with Orthodox³¹ Jewish thought and belief.

25. See also the shiur on YU Torah - Limits of Inquiry, R. Chayim Soloveitchik - <https://www.yutorah.org/sidebar/lecture.cfm/937409/rabbi-chayim-soloveitchik/limits-of-inquiry/from-minute-41-on-the-ibn-ezra-and-the-importance-of-not-taking-this-further-than-the-mefarshim-state>.

26. This was a review article of Prof Shapiro's 2004 book, *The Limits of Orthodox Theology*.

27. Rav Shlomo Fischer also disagreed with Rav Moshe Feinstein on this issue and accepted that R. Yehuda HaChasid's position was a minority view within the Rishonim. He understood that it was a machloket between the Sefardi and Ashkenazi poskim of the time, with the Sefardim taking a harder line position. Hence, the Ibn Ezra was very reluctant to publicize his view, but R. Yehuda HaChasid was far more open on it. See R. Uri Sherki at http://ravsherkki.org/index.php?option=com_content&view=article&id=1220:12201220-1220&Itemid=100512

28. There are an increasing number of contemporary orthodox thinkers and teachers who take the view that, while this position is certainly limited in scope and limited to small number of Rishonim, it is not heresy. In terms of the Rambam's 13 Ikarim, it would of course be considered heresy, but this raises the more fundamental question as to whether the Rambam's 13 Ikarim are indeed the last word on what is considered to be heretical. Note that, although the offending parts of the commentary of R. Yehuda HaChasid were clearly rejected by R. Moshe Feinstein as heresy and censored from some of the original prints of the book, they are now INCLUDED in the commentary on Otzer HaChochma (which is careful not to include anything heretical). Some of the previously censored comments are also included in a new print of *Otzar Ha-Rishonim* on Torah.

29. These issues of course also have halachic implications and the line between hashkafa and halacha is blurred. For more on this see

<http://rabbimanning.com/wp-content/uploads/2019/01/Is-There-A-Psak-in-Hashkafa.mp3>; and

<http://rabbimanning.com/wp-content/uploads/2019/01/Halachic-and-Hashkafic-Issues-in-Contemporary-Society-OU-Israel-Center-Shiur-110-Is-there-a-Psak-in-Hashkafa-rev.pdf>

30. For different approaches on this see the *Patchwork Bible* series by R. Harvey Belovski referred to above.

31. Prof Shapiro raised a characteristic storm with his 2017 article *Is Modern Orthodoxy Moving Towards an Acceptance of Biblical Criticism?* Marc B. Shapiro, *Modern Judaism - A Journal of Jewish Ideas and Experience*, Volume 37, Issue 2, May 2017, Pages 165–193, <https://doi.org/10.1093/mj/kjx021>. See also the critique of that article and of trends in Modern Orthodoxy at <https://cross-currents.com/2017/05/21/changing-mind-modern-orthodoxy/>. The comments at the bottom of that post are particularly interesting and Marc Shapiro weighs in to defend his article. Essentially, he is not arguing that Higher Criticism SHOULD become acceptable to Modern Orthodox Jews but simply that it IS becoming so, notwithstanding the major theological and hashkafic challenges involved and the potentially corrosive effect on their religious commitment.